KUNTALIITTO | Kommunförbundet

LAUSUNTO
3.3.2022
109/03.01.01/2022

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asiantuntijapyyntö LiV 4.3.2022

Kuntaliiton lausunto asetusehdotuksesta Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi (U 16/2022 vp)

Euroopan komissio antoi 14.12.2021 ehdotuksen uudeksi asetukseksi unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon (Trans-European Transport Network, jäljempänä TEN-T-verkko) kehittämiseksi. Komission TEN-T-uudistuksen tavoitteet ovat kannatettavia. Ehdotukset edistävät mm. liikenneverkkojen toimivuutta ja saavutettavuutta, raideliikenteen lisäämistä, vähäpäästöisyyttä, digitaalisuutta, multimodaalisuutta ja kaupunkisolmukohtia TEN-T verkon osina.

Panostusta TEN-T-verkon toteutukseen

Komissiolla on vahva tahtotila TEN-T-verkon valmiiksi saamiseen. Katsomme, että vastaavan pyrkimyksen tulisi painottua vahvemmin myös liikennejärjestelmän kehittämisessä Suomessa. Kunnianhimon tasoa TEN-T-verkon toteutuksessa tulisi nostaa kuten myös kansallista rahoitustasoa. Tämä parantaisi myös mahdollisuuksia EU-rahoituksen hyödyntämiseen. Tämä ei poissulje sitä, että Suomi voi hakea perustellusta syystä poikkeuksia TEN-T-verkkoa koskevien laatuvaatimusten toteuttamisesta vähäisten liikennemäärien perusteella.

Liikennehankkeiden kustannusten ja hyötyjen arviointi

Pidämme tärkeänä valtioneuvoston näkemystä siitä, että EU-rahoituksen myöntämisen edellytyksissä tulisi huomioida muita jäsenvaltioita vähäisempien liikennemäärien vaikutus väylähankkeiden kannattavuuteen. Komission esityksen mukaan (artikla 8) yleisen edun hankkeiden pitää olla taloudellisesti kannattavia sosioekonomisen kustannusanalyysin mukaisesti. Kannattavuuden tulkinnassa tulee ottaa huomioon myös jäsenmaiden sosioekonomiset olosuhteet ja hankkeiden laajemmat taloudelliset vaikutukset. Ohuiden henkilö- ja tavaravirtojen maassa raidehankkeet eivät tyypillisesti näyttäydy kannattavina, kun niitä tarkastellaan tiukasti kustannushyötyanalyysillä.

TEN-T-verkon laajuus ja satamat

Kannustamme Suomea jatkamaan pyrkimyksiä ydinverkon sataman saamiseksi pohjoiseen Suomeen. Nyt se puuttuu komission ehdotuksesta, vaikka Pohjanmeri-Baltia-

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

ydinverkkokäytävä laajenee pohjoiseen Suomeen sekä Skandinavia-Välimeri-ydinverkkokäytävä laajenee Oulusta ja Narvikista Luulajaan ja edelleen Tukholmaan. Asia on strategisesti tärkeä Suomen ja EU:n pohjoisten yhteyksien ja saavutettavuuden kannalta.

Toteamme, että Pohjanlahden rannikolla on useampi hyvä vaihtoehto ydinverkon satamaksi. Suomen vaikuttamistyön tuloksellisuuden kannalta on kuitenkin välttämätöntä pystyä priorisoimaan vaihtoehtoja. Komissio ei sitä puolestamme tee. Näyttää todennäköiseltä, että Oulun satama on potentiaalisin ehdokas ydinverkon satamaksi. Oulusta on muodostumassa kaupunkisolmukohta TEN-T-uudistuksessa ja Oulun sijainti ydinverkkokäytävien laajennuksiin nähden on otollinen ja yhteydet TEN-T-verkkoon monipuoliset. Oulu on pohjoisen Skandinavian logistinen keskus.

Suomen tulee vaikuttaa aktiivisesti sen puolesta, että Suomen nykyiset kattavaan verkkoon sisältyvät satamat säilyttävät asemansa. Hetkellisten kuljetusmäärien muutosten ei tule vaikuttaa sataman asemaan verkolla.

Kiinteä yhteys Helsinki-Tallinna

Kiinteä yhteys Helsingistä Tallinnaan on merkitty komission ehdotuksessa mahdollisena selvityskohteena kattavalla verkolla. Toteamme, että tämän sijasta yhteyden tulee olla ydinverkkokäytävän osana ydinverkkoa. Komission ehdotuksessakin ydinverkon satamia yhdistäviä meriväyliä kutsutaan ydinverkon meriväyliksi. Vaikka mahdollisen kiinteän yhteyden toteutuminen ei ole ajankohtaista, tulee Suomen katsoa asiaa pitkällä aikavälillä kansainvälisen saavutettavuutensa näkökulmasta.

Kaupunkisolmukohdat osana TEN-T-verkkoa

Komissio esittää kaupunkisolmukohtien vahvistamista osana TEN-T-verkkoa. Kaupunkisolmukohdiksi nimettäisiin Suomesta seitsemän suurimman kaupunkiseudun keskuskaupungit, joissa on yli 100 000 asukasta.

Ehdotuksen mukaan kaupunkisolmukohdat koostuvat alueen TEN-T-infrastruktuurista, solmupisteistä, multimodaalisista rautatieasemista ja tavaraliikenneterminaaleista sekä satamista ja lentoasemista. Niissä tulee noudattaa jakeluinfra-asetusta (AFIR), laatia kestävän kaupunkiliikkumisen suunnitelma (SUMP) ja toimittaa komissiolle vuosittain tiedot kasvihuonekaasupäästöistä, ruuhkista, onnettomuuksista ja loukkaantumisista, kulkutapaosuudesta ja liikkumispalveluista, ilmanlaadusta ja melusta. Vuoteen 2030 mennessä matkustajilla tulee olla mahdollisuus multimodaaliseen digitaaliseen liikkumispalveluun. Edellytyksenä on myös multimodaalisten matkustajasolmupisteiden ja rahtiterminaalien kehittäminen.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

LAUSUNTO
3.3.2022
109/03.01.01/2022

Esitämme lisättäväksi Suomen kantaan:

- TEN-T-asetukseen tulee kirjata selvästi, että seudulliset raitiotiehankkeet ovat tukikelpoisia.
- Komission ei tule määritellä SUMP-suunnitelmien muotoa ja yksityiskohtia liian tarkasti. Määrämuotoisuus voisi hankaloittaa suunnitelmien yhdistämistä olemassa oleviin suunnitelmiin kuten MAL-sopimuksiin kytkeytyvään suunnitteluun ja sen toteuttamiseen, jonka voidaan katsoa vastaavan suurelta osin SUMP:a. Tarvittaessa suunnitelmia voidaan täydentää ja kehittää.
- Kaupunkisolmukohtien kehittämiselle asetettujen vaatimusten toteuttamiseen tulee osoittaa vastaavasti EU-rahoitusta.

Valtioneuvoston kanta, että multimodaalisten rahtiterminaalien kehittymisen tulisi perustua logistiikkapalveluiden kysyntään, on kannatettava.

Toteamme, että komissio esittää resursseja sitovaa ja sisällöllisesti ylikuormittunutta prosessia kaupunkisolmukohtien tietojen toimittamiseen. **Esitämme menettelyn joustavoittamiseksi ja päällekkäisen sääntelyn välttämiseksi** Suomen kantaan seuraavaa:

- Tiedot hitaasti muuttumista tekijöistä toimitetaan 4 vuoden välein.
- Sellaisten tietojen toimittamista ei edellytetä, joista jo on olemassa kehittyneet EU-raportoinnin prosessit ja tietokannat, kuten melu, ilmanlaatu ja kasvihuonekaasupäästöt.

Suomen ympäristökeskus raportoi Suomen kasvihuonekaasupäästötiedot EU:lle. Kaupunkisolmukohtien melu- ja ilmanlaatutiedot toimitetaan EU:lle osana melu- ja ilmanlaatudirektiivien seurantaa. Päällekkäistä sääntelyä ei tule rakentaa.

Ympäristömeludirektiivin mukainen meluselvitys tehdään viiden vuoden välein ja se koskee yli 100 000 asukkaan väestökeskittymiä, pääliikenneväyliä ja suuria lentoasemia. Direktiivin määrittelee yhteisen toimintamallin ja laskentamenetelmän, joiden avulla jäsenmaiden melutasoista saadaan vertailukelpoista tietoa mm. paikkatietoon sidotut melukartat. Kaupungit määrittelevät keinot melualtistumisen vähentämiseksi meluntorjunnan toimintasuunnitelmissaan. Tiedot jäsenmaiden melutilanteesta on saatavilla Euroopan melun seuranta- ja tietopalvelusta (EEA).

Ilmatieteenlaitos ylläpitää kansallista ilmanlaadun tietojärjestelmää ja ilmanlaatuportaalia. Se myös raportoi EU:n raja-arvoihin verralliset ilmanlaadun tunnusluvut vuosittain EU:lle. Isojen kaupunkien tiedot sisältyvät tähän raportointiin. Ilmanlaatutiedot ovat saatavilla Euroopan ilmanlaadun tietokannasta (EEA). Jos ilmanlaadun raja-arvot ylittyvät, tulee kaupungin tehdä ilmansuojelusuunnitelma siitä, miten pitoisuudet saadaan raja-arvojen alapuolelle.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

LAUSUNTO
3.3.2022
109/03.01.01/2022

Sääntelyä vai vapaaehtoisuutta?

Kirjelmässä tuodaan esille, että kaupunkisolmukohtia koskevien vaatimusten määrittäminen kuntien tehtäväksi voi edellyttää kansallista lainsäädäntöä. Emme kannata tällaista sääntelyä, vaan kannustamme ministeriötä luottamaan kuntien haluun täyttää kaupunkisolmukohdan kriteerit. Kaupunkisolmukohdan status **ei ole kunnille pakollinen tehtävä vaan mahdollisuus** kehittyä osana TEN-T-verkkoa. Esitämme mainitun kohdan poistamista kirjelmästä.

Huomionarvoista myös on, että kaupunkisolmukohdille esitetään monia vaatimuksia, mutta rahoituksen saaminen toimenpiteiden toteutukseen on epävarmaa.

Suhde AFIR-asetukseen

TEN-T-asetusehdotuksen mukaan CEF-asetuksen viittausten ydinverkkoon katsotaan sisältävän myös TEN-T-asetuksessa määritellyt laajennetut ydinverkot. Vaihtoehtoisia käyttövoimia koskevassa AFIR-asetuksessa puolestaan viittauksia ydinverkkoon pidetään viittauksina TEN-T-asetuksessa määriteltyyn ydinverkkoon ja viittauksia kattavaan verkkoon pidetään viittauksina TEN-T-asetuksessa määriteltyihin laajennettuun ydinverkkoon ja kattavaan verkkoon. Asetusten määritelmien tulisi olla keskenään yhtenevät, jotta epäselvyyksiltä vältytään.

Rahoitusohjelmat

Suomen on tärkeää tehdä kansallista priorisointia sen suhteen, mihin hankkeisiin ja missä vaiheessa se hakee EU-rahoitusta ja viestiä tavoitteistaan johdonmukaisesti EU:lle. Suomen CEF2-rahoitushakemusten valmistelussa tulee tehdä avointa ja ennakoivaa yhteistyötä sidosryhmien kuten hakuihin osallistuvien kuntien kanssa. Sama koskee ennakoivaa vaikuttamista CEF2-rahoitusohjelman työohjelmiin.

SUOMEN KUNTALIITTO

Johanna Vilkuna

Kehittämispäällikkö

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

